

RASTUĆA PRISUTNOSTI CRKVE U DIGITALNOM SVIJETU

Claudio M. Celli

Papinsko vijeće za sredstva
društvene komunikacije
Vatikan
segreteria@villanazareth.org

UDK: 272/273:004.7]:2-472.5
Izlaganje na znanstvenom skupu
Rad zaprimljen: 06/2017.

Sažetak

Autor ukazuje na novi kulturološki kontekst koji se je oblikovao razvojem sredstava društvenog priopćavanja, što je kao posljedicu imalo promjenu samog načina komuniciranja. Crkva, vjerna nalogu svoga Utemeljitelja da prenosi njegovu Radosnu vijest do na kraj svijeta, mora biti spremna naviještati Radosnu vijest i na "digitalnom kontinentu". Ta pak zahtjeva, smatra autor, nov način crkvene prisutnosti koja uključuje i nov jezik, izražen u slikama i multimedijalnim porukama koje pozivaju na interaktivnost, ali još više na osobno svjedočanstvo svih kršćana koji su prisutni na "digitalnom kontinentu".

Ključne riječi: sredstva društvene komunikacije, "digitalni kontinent", Crkva, navještaj, svjedočanstvo.

UVOD

U lipnju 2007. imenovan sam predsjednikom Vijeća za sredstva društvene komunikacije. Taj isti mjesec izašla je prva generacija *iPhonea* te su pristupačni i praktični pametni telefoni počeli ulaziti u naše živote. Tada je *Facebook* već bio navršio tri godine, s više od 40 milijuna korisnika, no bio je još uvijek na drugome mjestu u odnosu na *Myspace*. *Twitteru* se bila navršila tek jedna godina postojanja i u prosjeku 50 tisuća *tweetova* dnevno. Malo prije su se pojavili *YouTube* (2005.) i *Flickr* (2004.), a *Pinterest* i *Instagram* pojavit će se na tržištu tek za tri godine. Svraćam vam pozornost na ove činjenice da vas podsjetim koliko se toga promijenilo u posljednjem desetljeću i, što je možda još važnije, kolike se promjena još uvijek odvijaju. Tijekom posljednjih devet godina – tek sam otišao u mirovinu – pobrinuo sam se da prioritet našeg Vijeća bude potaknuti Crkvu, osobito one koji djeluju na području komunikacija da

promisle o naravi tih promjena i razviju prikladne oblike zalaganja. U svojem bih današnjem izlaganju htio s vama podijeliti neke spoznaje koje mi se nameću, a koje proizlaze iz takvog promišljanja, te razmotriti kako nam one mogu pomoći u oblikovanju strateškog pristupa digitalnoj komunikaciji, pristupa koji bi bio utemeljen na jasnom i preciznom razumijevanju te preobrazbe pod utjecajem društvenih medija. Moj će pristup biti usmjeren na naše smjernice, no bit će mi zadovoljstvo progovoriti o nekim našim inicijativama koje su poduzete kao odgovor na specifične potrebe.

1. KULTUROLOŠKI KONTEKST

Razmišljajući o promjenama u komunikaciji, o onome što neki komentatori nazivaju “digitalnom revolucijom”, najlakše je usredotočiti se na tehnološki napredak. Zadivljeni smo brzinom kojom uređaji za komunikaciju postaju sve moćniji, manji, bolje povezani i pristupačniji. Budući da je ta pozornost razumljiva, istina je da najznačajnija promjena nije ona tehnološka, nego kulturološka: istinski je izazov uvidjeti koliko se toga mijenja u svijetu u kojem osobe, posebno mladi, prikupljaju informacije, obrazuju se, izražavaju se te grade odnose i zajedništvo. Godine 2011. papa *emeritus* Benedikt XVI. naglasio je da *nove tehnologije ne mijenjaju samo* način komuniciranja nego i komunikaciju samu.¹

Neosporno je da bi Crkva trebala skrbiti o vlastitim teološkim poimanjima, o svijesti tko smo i što smo, pokušavajući odrediti kriterij svojega doprinosa društvenim medijima. Ne smijemo se jednostavno pouzdati isključivo u ideje sociologa i “gurua medija”, ma koliko njihova opažanja bila utemeljena, dok nastojimo razviti strategiju našeg poslanja na području komunikacija. Uvijek valja započeti od evanđelja Isusa Krista, tražeći načine da suvremenici priopćimo neprolaznu i uvijek aktualnu istinu o bezuvjetnoj i besplatnoj Božjoj ljubavi prema svakomu od nas. Papa *emeritus* Benedikt XVI. istaknuo je pred Papinskim vijećem kako “nije samo riječ o tome da se evanđeoska poruka pretoči u suvremen govor; potrebno je i smoći hrabrosti dublje promišljati – kako je to bilo i u prijašnjim razdobljima – o odnosu između vjere, života Crkve i pro-

¹ Benedikt XVI., *Istina, navještaj i autentičnost života u digitalnom dobu*, Poruka pape Benedikta XVI. za 45. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija (2011.), na: http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/messages/communications/documents/hf_ben-xvi_mes_20110124_45th-world-communications-day.html.

mjena koje žive ljudske osobe... Koje izazove to 'digitalno mišljenje' stavlja pred vjeru i teologiju? Koja pitanja i odgovore?"² To nije nov izazov: prvi su apostoli morali iznaći načine da izraze svoju vjeru, ukorijenjenu u jezik i misao židovstva, usred grčko-rimskog svijeta koji je bio radikalno drukčiji, kako po svojim načinima mišljenja, tako i u složenijim kulturalnim dimenzijama. Veliki doseg sv. Pavla bio je iznalaženje načina da vjerodostojno izrazi bit vjere, kerigmat-sku jezgru evanđelja, koristeći se govorom i kategorijama koji su bili smisleni u poimanjima naroda što su živjeli u svijetu bitno drukčijem od "svijeta židovstva" u kojem je živio Isus.

2. CRKVA I KOMUNIKACIJA

Držim kako je ključno da Crkva izričitu pozornost posveti priopćavanju. Govoreći o komunikacijskom poslanju Crkve, ne govorimo samo o jednom poslanju među tolikim drugima. Govorimo zapravo o temeljnom razlogu zbog kojega Crkva postoji. Ona postoji po volji Božjoj kako bi priopćila Isusa Krista i navijestila svima njegovu Radosnu vijest. Od samoga početka to je bilo njezino sveopće poslanje. Pozvani smo donijeti Radosnu vijest do krajnjih granica Zemlje, kako bismo osigurali da evanđelje dopre do svih i dotakne srca žena i muškaraca našega vremena u svim krajevima svijeta. Ta poruka koja nam je povjerena, ta Radosna vijest – veoma dobro to znamo – nije ideologija, nego Osoba, Isus Krist. Pozovimo ostale ne samo da doznaju nešto o povijesnoj osobi imenom Isus ili da upoznaju i nasljeđuju njegov nauk, nego da stupe u osobni odnos s njim. Ne tražimo od ljudi da postanu članovima nekakve sekte ili ideološkog pokreta, nego da se ujedine u zajednicu sa svima onima koje je Krist pozvao da prepoznaju i slave njegovu nazočnost među nama. Dobra komunikacija nikad se ne temelji isključivo na razmjeni informacija, nego se temelji na uspostavljanju odnosa. Istina je to koja postaje sve očitijom na području društvenih medija, u kojima ne samo da priopćavamo novosti nego, u određenom smislu, i sebe same.

Kada danas govorimo o "krajnjim granicama Zemlje", moramo se sjetiti tzv. *digitalnog kontinenta*. Papa emeritus Benedikt XVI. u svojoj je poruci u prigodi Svjetskog dana društvenih komunikacija 2013. napisao kako "digitalni prostor nije paralelni ili isključivo

² Benedikt XVI., *Discorso del Santo Padre Benedetto XVI ai partecipanti all'assemblea plenaria del Pontificio Consiglio delle Comunicazioni Sociali, Sala Clementina, 28. veljače 2011.*, na: https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2011/february/documents/hf_ben-xvi_spe_20110228_pccs.html .

virtualni svijet, nego je i dio svakodnevnog iskustva mnogih ljudi, osobito mladih”.³ Digitalne naprave za njih nisu ponajprije sredstva za uporabu, nego čine dio tkanja njihovih života. Povezivost koju ti uređaji omogućuju preoblikovala je njihovo životno tkivo i osposobljava ih da žive svoje živote u okruženju umreženja i prijateljstava, udruženja i zajedništava koji su prije samo jednog desetljeća bili nezamislivi. Štoviše, mreže su postale polazišnim točkama u potrazi za informacijama i novostima, za samoizražavanjem, za oblikovanjem javnog mnijenja, dijalogom i raspravom, za uspostavljanjem odnosa i zajedništva. S obzirom na središnju ulogu mreža i digitalnog okruženja koje povezuje živote ljudi današnjice, apsolutno je neophodno da Crkva uspostavi prisutnost u “digitalnom svijetu”. Ako Crkva nije prisutna i ne naviješta Radosnu vijest i na tom “trgu”, riskiramo da ostanemo na rubu mnogih života i tako iznevjerimo svoje poslanje širenja evanđelja do nakraj Zemlje. Naš cilj ne smije biti samopromidžba, nego svjedočenje besplatnoga dara koji je Božja ljubav i zauzetost za sve. Naše će se oduševljenje i uvjerenje, ako su vjerodostojni, proširiti i na druge, *cor ad cor loquitur*; kako je papa Franjo rekao u obraćanju talijanskoj Konferenciji viših redovničkih poglavara: “Rekao bih da je ovo ključno: pomoći Crkvi da njezina privlačnost raste. Bez straha od zastranjenja u prozelitizam: privlačnošću!”⁴

Komunikacija se nalazi i u srcu naše svakodnevice ako smo vjernici. Crkva je zajednica, skup onih koje je Krist pozvao da žive u zajedništvu. Naš “skup / *ecclesia*” ne može cvasti, naša Crkva neće moći biti mjestom zajedništva i pripadanja ako ne potičemo oblike komunikacije koji šire osjećaj povezanosti i sudjelovanja. Valja naučiti cijeniti potencijal društvenih medija kako bismo osigurali da Crkva i njezini pastiri saslušaju osobe, posavjetuju ih te da ih vrednuju i uključe u život zajednice. To ni izbliza nije pitanje odnosa s klijentima ili marketing, nego skrb Crkve da bude svjedokom i pronese glas vjere čitavog naroda Božjega što ga je okupio Krist

³ Benedikt XVI., *Društvene mreže: vrata istine i vjere; novi prostori evangelizacije*, Poruka pape Benedikta XVI. za 47. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija (2013.), (dalje: Poruka 2013.), u: http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/messages/communications/documents/hf_ben-xvi_mes_20130124_47th-world-communications-day.html .

⁴ Papa Franjo, *Discorso del Santo Padre Francesco ai partecipanti all'assemblea nazionale della Conferenza Italiana Superiori Maggiori (CISM)*, 7. studenoga 2014., u: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141107_conferenza-italiana-superiori-maggiori.html .

(*Gaudium et spes*, 3).⁵ Valja nastojati izbjegavati oblike priopćavanja Crkve “svisoka”, koji bi bili jednosmjerni – ne mislim na neopodno obraćanje Učiteljstva, koje je pomoć i dar narodu Božjemu u njegovu traganju za Istinom – te svim vjernicima omogućiti puninu izražavanja. Naše će hijerarhijske strukture biti vjerodostojnijima ako oni kojima je povjereno vodstvo ostavljaju dojam otvorenosti i prijemčivosti za glas vjernika.

3. PRISUTNOST

U želji da shvatimo kako valja biti prisutan u digitalnom okruženju, htio bih podsjetiti komunikatore izvan i unutar Crkve da temeljno pitanje nije kako se koristiti novim tehnologijama u svrhu evangelizacije, nego nadasve kako mi sami možemo biti evanđeoska prisutnost u novom “svijetu”, proizašlom iz tih tehnologija. Vjernici, naravno, imaju i pravo i dužnost biti posve aktivni kao građani digitalnog svijeta te dijeliti njegova poimanja i uvjerenja. Naša će prisutnost, međutim, moći biti djelotvorna, samo ako budemo vjerodostojni svjedoci svoje vjere. Valja nam očitovati iskrenu zauzetost za one koje susrećemo tako što ćemo ih saslušati, razgovarati s njima i bodriti ih.⁶ Ne smijemo bombardirati digitalni ambijent stereotipnim porukama, bile one i vjerskog sadržaja, niti obasipati ljude svojim “odgovorima”, nego moramo ozbiljno shvatiti njihove nedoumice i dopustiti im da se do kraja izraze. To je osobito važno u okruženju u kojem svako pitanje smjesta dobiva komercijalne i ideološke odgovore i ponude. Dopustimo li ljudima da prodru dublje i odjeknu dalje, pomazemo “dajući dušu internetu”.⁷ Valja se prisjetiti kako nismo samo mi duša digitalne arene nego da naša pripravnost na slušanje i otvorenost za pitanja drugima omogućuje da izraze svoje najdublje osobne i duhovne čežnje. Na taj način možemo pomoći da

⁵ Usp. *Gaudium et spes*, *Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu*, u: *Dokumenti Drugoga vatikanskog koncila*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 3.

⁶ Usp. Papa Franjo, *Discorso del Santo Padre Francesco ai partecipanti all'assemblea plenaria del Pontificio Consiglio delle comunicazioni sociali*, 21. rujna 2013., br. 2, u: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130921_plenaria-pccs.html.

⁷ Usp. Benedikt XVI., *Discorso del Santo Padre Benedetto XVI ai partecipanti al convegno nazionale “Testimoni digitali. volti e linguaggi nell’era crossmediale”*, promosso dalla Conferenza Episcopale Italiana, 24. travnja 2010., u: http://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2010/april/documents/hf_ben-xvi_spe_20100424_testimoni-digitali.html.

digitalni svijet postane okruženje bogato čovječnošću; mreža ljudi, a ne mreža žica.⁸ Shvaćamo li druge ozbiljno, iskazujemo li poštovanje njima i njihovu gledištu, izbjegavajući svaki oblik manipulacije ili zlorabe, moći ćemo ponuditi dosljedno svjedočanstvo svoje vjere u Isusa, pomažući tako očovječenju društvenih medija. To je osobito potrebno u vrijeme kad su mnogi zabrinuti zbog sve ubojitije i nasilnije prirode pojedinih komentara koji se nalaze na društvenim mrežama. Valja sjediniti vlastite napore s naporima drugih ljudi dobre volje kako bismo omogućili da kakvoća izraza i komunikacije svojstvena čovječanstvu ostvari svoj nemjerljivi potencijal osnaživanja jedinstva unutar ljudske obitelji, promičući istinsku kulturu susreta, umjesto da nastavljamo s podjelama i nesnošljivostima.

4. JEZIK

Govoreći o jeziku, htio bih naglasiti tri pitanja. Kao prvo, moramo prilagoditi svoj stil komunikacije. Papa Franjo je ustvrdio: "Bog je posvuda: valja nam znati kako ga pronaći kako bismo ga mogli naviještati na jeziku svake pojedine kulture; svaka stvarnost, svaki govor ima svoj vlastiti ritam."⁹ Tehnologije prošlosti su, čini se, privilegirale jednosmjernu komunikaciju: osoba ili institucija prenosila je poruku koju su gledatelji ili publika pasivno primali i konzumirali. Danas, naprotiv, digitalna komunikacija zahtijeva interaktivni oblik sudjelovanja: ako naša poruka ne uključuje osobe koje ju potom počinju dijeliti, komentirati ili postavljati upite s njom povezane, ona ostaje bez publike i u opasnosti smo da razgovaramo sami sa sobom. Ne shvaćamo li ozbiljno druge i ne ulazimo li u razgovor s njima, ne možemo očekivati da će oni obraćati pozornost na nas ili da ćemo dobiti "poticaj" za svoja stajališta i ideje.

Nadalje, moramo uvidjeti da je naš tradicionalni način izražavanja bio iznimno ovisan o tekstu, dok digitalna kultura uključuje

⁸ Usp. Papa Franjo, *Komunikacija u službi istinske kulture susreta*, Poruka pape Franje za 48. svjetski dan sredstava društvenih komunikacija, 2014. (Dalje: Poruka 2014.), u: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/messages/communications/documents/papa-francesco_20140124_messaggio-comunicazioni-sociali.html .

⁹ Papa Franjo, *Viaggio Apostolico a Rio de Janeiro in occasione della XXVIII Giornata mondiale della gioventù. Incontro con i vescovi responsabili del Consiglio Episcopale Latinoamericano (C.E.L.A.M.) in occasione della Riunione Generale di Coordinamento, Discorso del Santo Padre Francesco, Rio de Janeiro, 28. srpnja 2013., br. 3*, u: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/july/documents/papa-francesco_20130728_gmg-celam-rio.html .

multimedijalne sadržaje. Riječi i tekst još su uvijek važni, no naša bi komunikacija bila djelotvornija kad bismo se i mi sami mogli izraziti preko slika, videozapisa, glazbe i pokreta. U Vijeću nam je to postalo bjelodano jasno zahvaljujući uporabi *Facebooka* i, nadasve, aplikacije *Pope App*. Dok naš *Facebook* profil i naša aplikacija *Pope App* dopunjavaju novosti i sadržaje koji se mogu naći na internetskoj stranici *www.news.va*, zamjećujemo da upravo materijali vizualne prirode (fotografije i videozapisi) privlače više pozornosti i pobuđuju zanimanje na društvenim platformama. U konačnici, govoreći o jeziku, moramo uvidjeti da se velik dio crkvene terminologije, osobito teološki i liturgijski pojmovi, pokazao problematičnim i teško razumljivim našim suvremenikima. Izazov je ponovno otkriti jednostavnije riječi i posegnuti za pristupačnijim metaforama kako bismo privukli pozornost šire publike. I opet je to papa Franjo mnogo jasnije izrekao: "Katkad gubimo ljude jer ne razumiju ono što govorimo, jer smo zaboravili jezik jednostavnosti i usvojili intelektualizam koji je stran našim ljudima. Bez gramatike jednostavnosti Crkva gubi preduvjete nužne za 'ribolov' za Boga u dubokim vodama njegova Otajstva."¹⁰ Papa to izražava još učinkovitije svjedočanstvom svoje molitve i iznimne sposobnosti da pridobije ljude uporabom naoko jednostavnih riječi i upečatljivih slika i usporedaba.

5. STRATEGIJA

Kad je riječ o razvoju institucionalne strategije prikladne za naše sudjelovanje u društvenim medijima, imamo sreću što u Crkvi imamo bogato iskustvo s obzirom na osobe koje rade u novinama, na radiju, televiziji te u izradi internetskih stranica povezanih s Crkvom kao i pionire društvenih medija. Mogu razumjeti neodobravanje onih koji sudjeluju u tradicionalnim medijima, no dobra komunikacija uvijek će iziskivati i stručne sposobnosti audiovizualnih pisaca, urednika i producenata. Razvoj strategije prikladne za digitalni svijet zahtijevat će, pak, da ti stručnjaci preispitaju svoj način rada. Nije dostatno uzeti sadržaje nastale putem tradicionalnih medija i objaviti ih na mreži. Ono što je potrebno jest interdisciplinarna suradnja kako bi se stvorio uistinu multimedijalni materijal, kao i

¹⁰ Viaggio Apostolico a Rio de Janeiro in occasione della XXVIII Giornata mondiale della gioventù. L'incontro con l'episcopato brasiliano Discorso del Santo Padre Francesco, *Arcivescovado di Rio de Janeiro*, 27. srpnja 2013., br. 1, na: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/july/documents/papa-francesco_20130727_gmg-episcopato-brasile.html .

razmještaj sadržaja koji bi omogućio stvarno sudjelovanje onih koji žele raspravljati, preispitivati i produbiti vlastito poimanje određenih materijala.

Drugi institucionalni izazov je naučiti komunicirati u okruženju u kojem tradicionalni "autoriteti" nemaju više utjecaj koji su nekoć imali. Ljudi više neće - ako su to uopće ikad i činili - obraćati svoju pozornost na nekog govornika samo zato što se radi o visokom crkvenom dostojanstveniku. Moramo naučiti privući pozornost ponajprije kvalitetom naših prinosa, potom pripravnosću na odgovor, kao i sposobnošću da se na značajan način uključimo u pitanja i rasprave koji već privlače pozornost javnosti. Dio izazova za Crkvu u području digitalnih medija jest uspostaviti kapilarno umreženu prisutnost koja će se moći učinkovito suočiti s raspravama, polemikama i dijalozima koje društveni mediji pospješuju, a koji potiču izravne, osobne i argumentirane odgovore koji nisu ostvarivi u centraliziranim institucijama. Štoviše, takva kapilarno umrežena struktura odražava istinu o Crkvi kao zajednici koja je živa, kako na univerzalnoj, tako i na lokalnoj razini.

Držim da je potrebno šire i obuhvatnije teološko promišljanje na području ekleziologije. Ugledajući se na doprinos Averyja Roberta Dullesa, moramo preispitati vlastite uzore u Crkvi. Živimo u umreženom društvu koje sociolozi definiraju kao "policentrično", s osobama koje postižu različite razine utjecaja na raznolikost mreža. U tom kontekstu valja nam se zapitati udaljuje li nas naša "tradicionalna" ili "instinktivna" sklonost k poimanju Crkve kao institucionalnog uzora, unificirane organizacije, s jasno određenim monocentričnim autoritetom, od kulturalnih težnji onih koje želimo uključiti. Mislim da bismo ponovno mogli pročitati četvrto poglavlje *Lumen gentium* i od toga imati značajne koristi, jer nas ono podsjeća na središnju ulogu laika u prenošenju vlastite vjere i evanđeoskih vrednota u svim egzistencijalnim okruženjima u kojima žive. "Oni žive u svijetu, to jest... u uobičajenim uvjetima obiteljskoga i društvenoga života, kojima je njihov život na neki način protkan".¹¹ Vjernici laici imaju legitimnu autonomiju djelovanja utoliko što je "sveta Crkva po božanskome ustanovljenju uređena i vođena u čudesnoj raznolikosti".¹² U konačnici, htio bih ohrabriti sve one koji imaju odgovornost voditelja u Crkvi da bdiju kako ona ne bi pala kao žrtva jedne od najodbojnijih sklonosti digitalne kulture, da, naime, društvene mreže postanu "čahurama informacija" ili "rezonantnim

¹¹ *Lumen Gentium, Dogmatska konstitucija o Crkvi*, u: *Dokumenti Drugoga vatikanskog koncila*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., 31.

¹² *Isto*, 32.

kutijama”, gdje ljudi stupaju u kontakt samo s onima s kojima dijele mišljenja i stajališta. Moramo pokušati biti otvorenima za druge, pokrenuti dijalog, prići drugima unatoč riziku.¹³

Moramo zapravo omogućiti da se Crkva očituje u svojoj majčinskoj prisutnosti koja bi grijala srca ljudi i bodrila obeshrabrene. “Potrebno je znati kako ukazati na Krista i donositi ga, dijeleći radosti i nade, poput Marije koja je donijela Krista ljudskom srcu; potrebno je znati prodrijeti u maglu ravnodušnosti, a da se ne izgubimo; potrebno je sići i u najmračniju noć, a da nas ne obuzmu tmine i da se ne izgubimo; potrebno je saslušati iluzije mnogih, a da se ne damo zavesti; potrebno je prihvatiti razočaranja, a da ne zapadnemo u ogorčenost; dodirnuti rastočenost drugoga, a da se ne damo raspasti i rasplinuti u vlastitoj. To je put. To je izazov.”¹⁴

6. OBRAĆENJE

Zaključno, htio bih obratiti pozornost na važnost osobnog obraćenja. Dobra komunikacija je, u konačnici, čovjekov cilj. Ono ‘tko smo i kako se ponašamo’, uvijek će govoriti rječitije od naših riječi. Naše riječi, naše ispovijesti vjere i naše želje za priopćavanjem te vjere drugima govorit će im samo ako dolaze iz srca. Kako bismo učinkovito priopćili svoju vjeru i svoje nade, moramo ih hraniti odnosom s Isusom i dopustiti njegovoj milosti da nas mijenja. Obraćanje je, u svom najdubljem značenju, promjena srca, metanoja. To će nam biti jasno, bilo da smo članovi neke sekte ili istinski Isusovi svjedoci. Ako je vjera živa u našim srcima i ako je autentično plodno tlo za nadu u našoj svakodnevnici, spontano ćemo je poželjeti podijeliti s drugima. “Budite sluge zajedništva i kulture susreta! Htio bih da time budete gotovo opsjednuti. Činite to bez umišljenosti i bez nametanja ‘naše istine’, budite nadasve vođeni poniznim, ali radosnim pouzdanjem onih koji su pronađeni, dotaknuti i preobraženi Istinom koja je Krist, a koju valja neprestano naviještati.”¹⁵

¹³ Usp. Papa Franjo, Poruka 2014.

¹⁴ Discorso del Santo Padre Francesco ai partecipanti all'Assemblea plenaria del Pontificio Consiglio delle comunicazioni sociali, 21. rujna 2013., br. 3, u: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130921_plenaria-pccs.html

¹⁵ Papa Franjo, Viaggio apostolico a Rio de Janeiro in occasione della XXVIII Giornata mondiale della gioventù, Incontro con l'episcopato brasiliano, Discorso del santo Padre Francesco, *Rio de Janeiro, 27. srpnja 2013.*, u: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/july/documents/papa-francesco_20130727_gmg-episcopato-brasilie.html.

Ovdje, kao i uvijek, podsjećamo da dobra komunikacija započinje osluškivanjem: moramo ljubiti riječ Božju i razmatrati nad njom kako bi nas preoblikovala, kako bi se naše riječi rodile iz susreta sa svijetom. Održavajući životnost našeg zajedništva s Isusom u molitvi, sakramentima i služenju siromasima, postat ćemo vjerodostojni svjedoci moći i milosti Božje i pomoći ćemo drugima da pronađu put do njega. "To je izazov. Dovedi osobu do susreta s Kristom, međutim, sa sviješću da smo mi tek oruđe i da temeljni problem nije pribaviti sofisticiranu tehnologiju premda je neophodna za aktualnu i valjanu prisutnost. Neka nam uvijek bude jasno da se Bog u kojega vjerujemo, Bog koji je strastveno opredijeljen za čovjeka, želi objaviti preko naših sredstava, makar bila jedna, jer On je onaj koji djeluje, On preobražava, On spašava čovjekov život."¹⁶

Obraćanje se osobito zahtijeva od onih vjernika koji nastoje pronositi svoju vjeru društvenim medijima. Često će biti podvrgnuti nepravednim kritikama i suočeni s izljevima mržnje i snažnog prezira, no važno je da se suzdrže od uzвраćanja istom mjerom. Isusov poticaj za "okretanje drugog obraza" možda je pronašao nov izričaj u društvenim medijima, a neosporno je radikalniji i suprotstavljen kulturi više nego ikada prije. Važno je da se nikada ne plaše proturječiti neistinama, razjasniti nesporzume i predstaviti našu vjeru i Crkvu u pozitivnom svjetlu, te da se trse prionuti toj zadaći sa snošljivošću i strpljivošću. Bit će djelotvorniji kao svjedoci naše vjere i nade budu li "govorili istinu u ljubavi".

ZAKLJUČAK

Uvjeren sam, a budite i vi sigurni, da naponi Crkve na tom području neće ostati bez ploda. Čak i najpovršnije poznavanje digitalnih medija dostatno je da se ukaže na to kako su temeljni pokretači društvenih medija djelatnosti povezane s ljudskim potrebama za zajedništvom i prijateljstvom, potraga za znanjem i informacijama, želja za samoizričajem i dijeljenjem, kao i nada u vodstvo i usmjeravanje prema "praćenju" drugih. Sve su to središnje ljudske djelatnosti, za koje vjerujem da smjeraju na trajnu otvorenost osoba za susret s Isusom. Samo On može utažiti ljudsku čežnju za prijateljstvom i ljubavlju; On je Istina koja nas izbavlja od grijeha i slabosti; On nas poziva na puninu darivanja u ljubavi te vodi

¹⁶ Papa Franjo, Discorso del santo Padre Francesco ai partecipanti all'assemblea plenaria del Pontificio Consiglio delle comunicazioni sociali, 21. rujna 2013. br. 3, u: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130921_plenaria-pccs.html

svoje sljedbenike u obilje života u jedinstvu zajednice. Ne smijemo nikada sumnjati u ono što je papa *emeritus* Benedikt XVI. nazvao *moć same riječi Božje, prije bilo kojega našeg zalaganja, da dotakne srca* (Poruka, 2013.).¹⁷ “Kao što daždi i sniježi s neba bez prestanka dok se zemlja ne natopi, oplodi i ozeleni da bi dala sjeme sijaču i kruha za jelo, tako se riječ koja iz mojih usta izlazi ne vraća k meni bez ploda, nego čini ono što sam htio i obistinjuje ono zbog čega je poslah” (Iz 55, 10–11).

S talijanskog prevela: Mirna Čudić

GROWING PRESENCE OF CHURCH IN DIGITAL WORLD

Summary

The author points to a new cultural context shaped by the development of media, which has resulted in the change of the very way of communication. The Church, faithful to the order of her Founder to spread his Good News to the end of the world, has to be ready to proclaim the Good News even on the “digital continent”. The author thinks that it requires a new way of church presence which includes a new language, expressed in images and multimedia messages that call for interactivity, but even more for personal witnessing of all Christians present on the “digital continent”.

Key words: mass media communication, “digital continent”, Church, proclamation, bearing witness

¹⁷ Benedikt XVI., Poruka 2013.